

5. Scriven M. Key Evaluation Checklist. Evaluation Checklists Project. University of Michigan, 2007. URL: http://dmeforpeace.org/sites/default/files/Scriven_Key%20Evaluation%20Checklist.pdf.
6. Plan ewaluacji POIR 2014–2020. URL: http://badania.parp.gov.pl/images/badania/Plan_ewaluacji_PO_IR.pdf.
7. Ісаєва Н.І. Методичний підхід оцінювання якості стратегій соціально-економічного розвитку. Молодий вчений. 2021. №5(93). С. 361-366.
8. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року. Розпорядження КМУ № 526-р від 10.07.2019 року. URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/65495/.
9. Темербек А.О. Інноваційні стратегії країн в умовах нерівномірності глобального економічного розвитку. Дис. ... докт. філософії за спец. 292 «Міжнародні економічні відносини». Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2021. 235 с.
10. Kozłowski J. Statystyka nauki, techniki i innowacji w krajach UE i OECD. Stan i problemy rozwoju, MNiSW, Warszawa 2015. URL: http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2015_05/761d91b570e99a8662c0f9ef4baef71c.pdf.
11. European Innovation Scoreboard 2022. URL: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/knowledge-publications-tools-and-data/publications/all-publications/european-innovation-scoreboard-2022_en.

Власенко Л.В.

к.е.н., доцент

Державний університет штату Нью Йорк

м. Потсдам, США

ВІДНОВЛЕННЯ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН З КНР В КОНТЕКСТІ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Протягом останніх п'яти років існуючий в сучасному глобалізованому світі механізм зовнішньоторговельних зав'язків зазнав найбільшої кризи з часів Другої Світової війни: глобальна пандемія 2020-2021 року, воєнний конфлікт розпочатий Російською Федерацією проти України у лютому 2022 року, запроваджені проти Росії санкції спричинили трансформацію традиційних зовнішньоторговельних зав'язків, переорієнтацію цілих макрорегіонів на пошук нових форм співробітництва в умовах деконструкції сучасної системи міжнародної торгівлі. Ці тектонічні зміни у глобальному середовищі вимагають від вітчизняної економіки належної адаптації, адже повоєнне відновлення економіки України не може передбачати здійснення зовнішньої торгівлі у тому вигляді, у якому вона існувала до лютого 2022 року. Військові дії та спричинені ними економічна та гуманітарна кризи призвели до повного порушення зовнішньоторговельних зав'язків, після початку війни Україна втратила 41,25 млрд дол. США (або 29,27%) від свого загального торговельного обороту. Порівняно з

показниками минулого року експорт у 2022 р. скоротився на 23,63 млрд дол. США (або 34,7%), імпорт – на 17,62 млрд дол. США (або 24,19%) [1; 2]. Це набагато гірші показники ніж під час анексії Криму та початку військового конфлікту у 2014 р. або під час пандемії 2020-2021 рр. Втрата настільки значної частини торгівлі вимагає повного перегляду стратегії співробітництва України з найбільшими зовнішньоторговельними партнерами.

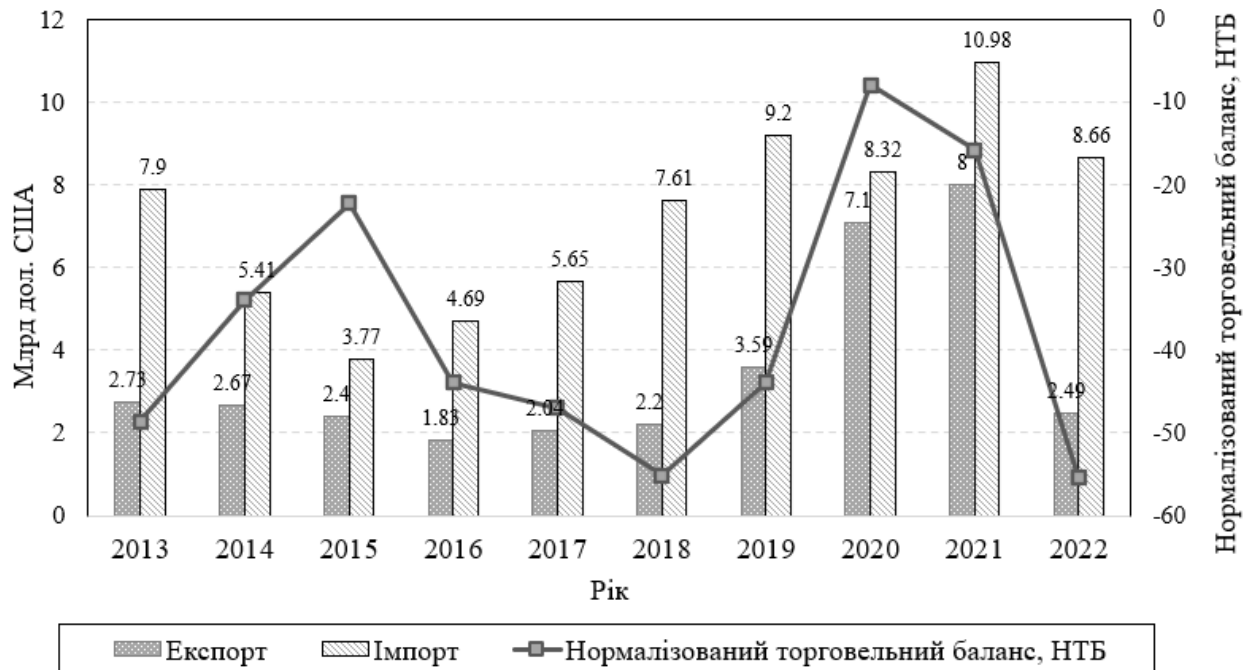

Рис. 1. Динаміка основних показників зовнішньої торгівлі України та КНР, 2013–2022 рр.

Складено за: [1]

Станом на початок 2022 р. Китайська Народна Республіка (далі – КНР) була найбільшим торговельним партнером України, експорт до якої складав 8 млрд дол. США (11,75% від загального вітчизняного експорту), імпорт з якої складав 10,98 млрд дол. США (16,44% від загального вітчизняного імпорту). Після початку війни загальний товарообіг з КНР скоротився на 29,27% (до 11 млрд дол. США), експорт – на 68,89% (до 2,5 млрд дол. США), імпорт – на 21,15% (до 8,66 млрд до. США) [1; 2]. Фактично, Україна втратила Китай як ринок збуту своїх товарів, негативне сальдо торгівлі з цим партнером у 2021-2022 рр. збільшилося на 126% порівняно з попереднім роком, та склало 2,5 млрд дол. США (рис. 1). Це найгірший показник серед усіх торговельних партнерів України та величезний виклик для вітчизняної зовнішньоекономічної безпеки.

Протягом останніх років якість двостороннього торговельного співробітництва України з КНР у контексті забезпечення зовнішньоекономічної безпеки постійно погіршувалася. Зростаюче негативне сальдо торговельного балансу, зменшення частки експорту готової високотехнологічної продукції з одночасним зростанням її імпорту з КНР та інші негативні наслідки торговельного співробітництва з цією країною створювали додаткові виклики для вітчизняної економіки [3]. Втрати економіки України від початку воєнних дій ще з 2014 року спричинили процес деіндустріалізації Східних регіонів України та руйнування металургійного виробництва, яке, станом на 2013 р., забезпечувало 22,6% загального вітчизняного експорту. Протягом останніх років частка товарної групи УКТЗЕД XV «Недорогоцінних металів та виробів з них» у вітчизняному експорті постійно скорочувалась, у той час як товарна група УКТЗЕД II «Продуктів рослинного походження» (переважно УКТЗЕД 10 «Зернові культури») постійно зростала і у 2022 році склала 20.65% загального експорту України [2].

Існуюча торгівля з КНР повністю відповідає цьому тренду, адже частка зернових в експорті України до Китаю постійно збільшувалася починаючи з 2013 р. (рис. 2). У 2022 р. Китай імпортував з України зерна на 1.27 млрд дол. США (12% від загального експорту зерна) та став другим у світі експортером вітчизняного зерна, поступаючись лише Румунії [1; 4]. Слід зазначити, що на відміну від Румунії, КНР є прямим споживачем придбаного продукту, а не транзитною територією для його подальшого реекспорту, що збільшує її важливість як ринку збуту у післявоєнному майбутньому.

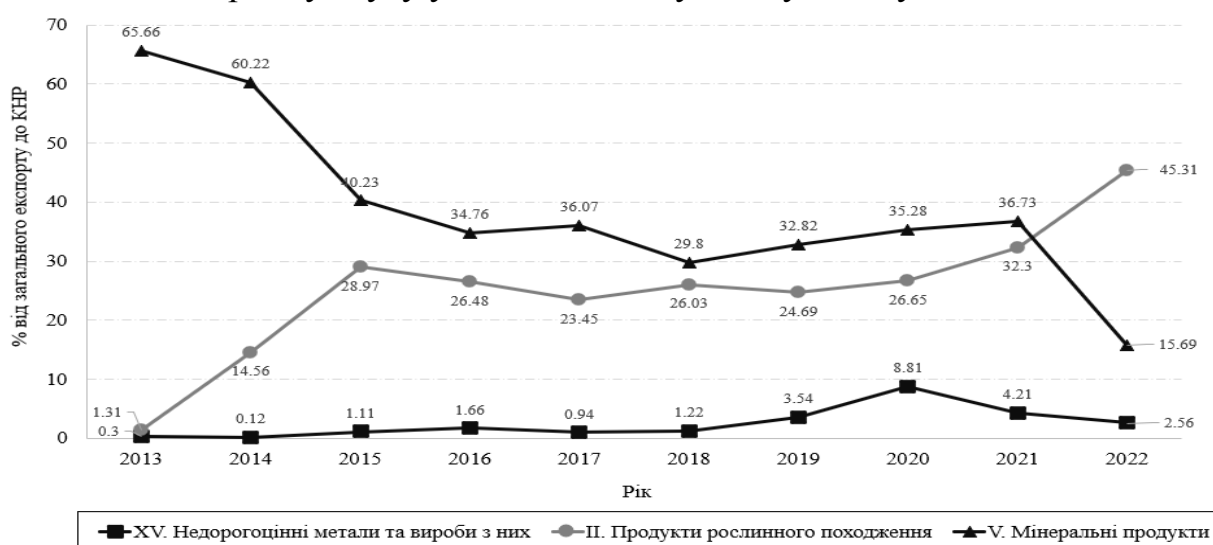

Рис. 2. Структура зовнішньої торгівлі України та КНР за основними товарними групами відповідно до УКТЗЕД, 2013–2022 рр.

Складено за: [1]

Слід зазначити, що така структура експорту не була спричинена умовами воєнного часу, оскільки ще до подій 2022 р. експорт України до КНР складався переважно з продукції низького технологічного вмісту, де місце зерна займали мінеральні продукти, а частка вітчизняної металургії постійно зменшувалася. Знищення металургійного комплексу «Азовсталь» та інших підприємств Східних областей України робить цей процес незворотнім. Отже, одним з найбільш актуальних питань післявоєнної відбудови вітчизняної економіки стане переорієнтація торговельних потоків з подальшим зростанням спеціалізації України на експорті аграрної продукції. Китай з його величезним ринком збуту харчової продукції може стати одним з напрямів такої переорієнтації, особливо на фоні поглиблення торговельного конфлікту з країнами ЄС, які наполягають на скороченні експорту зернових з України.

Висновки. Післявоєнне відновлення зовнішньої торгівлі повинно враховувати негативний досвід довоєнного часу, передбачати трансформацію існуючих стосунків з найбільшими партнерами за умови забезпечення зовнішньоекономічної безпеки України. Така трансформація потребує всебічного дослідження двосторонніх зав’язків, визначення стратегічних пріоритетів і розробки засобів та науково-прикладних рекомендацій щодо розвитку українсько-китайських торговельних відносин. Зважаючи на все вищесказане вже зараз необхідно розпочати розробку стратегії повоєнної взаємодії з найбільшими торговельними партнерами України, насамперед з КНР.

Література

1. Офіційний сайт International Trade Center: Trade Map. Режим доступу: <https://www.trademap.org/>
2. Державна служба статистики України. Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Ушкаленко Я. О. Економічне співробітництво України і Китаю в сучасних кризових умовах. - Дипломна робота на здобуття ступеня бакалавра спеціальності "Міжнародні економічні відносини". - Національний авіаційний університет. - Київ, 2023. - 112 с.
4. Економічна Правда. «Всі на Схід: як Китай підкорив зерновий коридор». Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/rus/weeklycharts/2023/04/4/698727/>